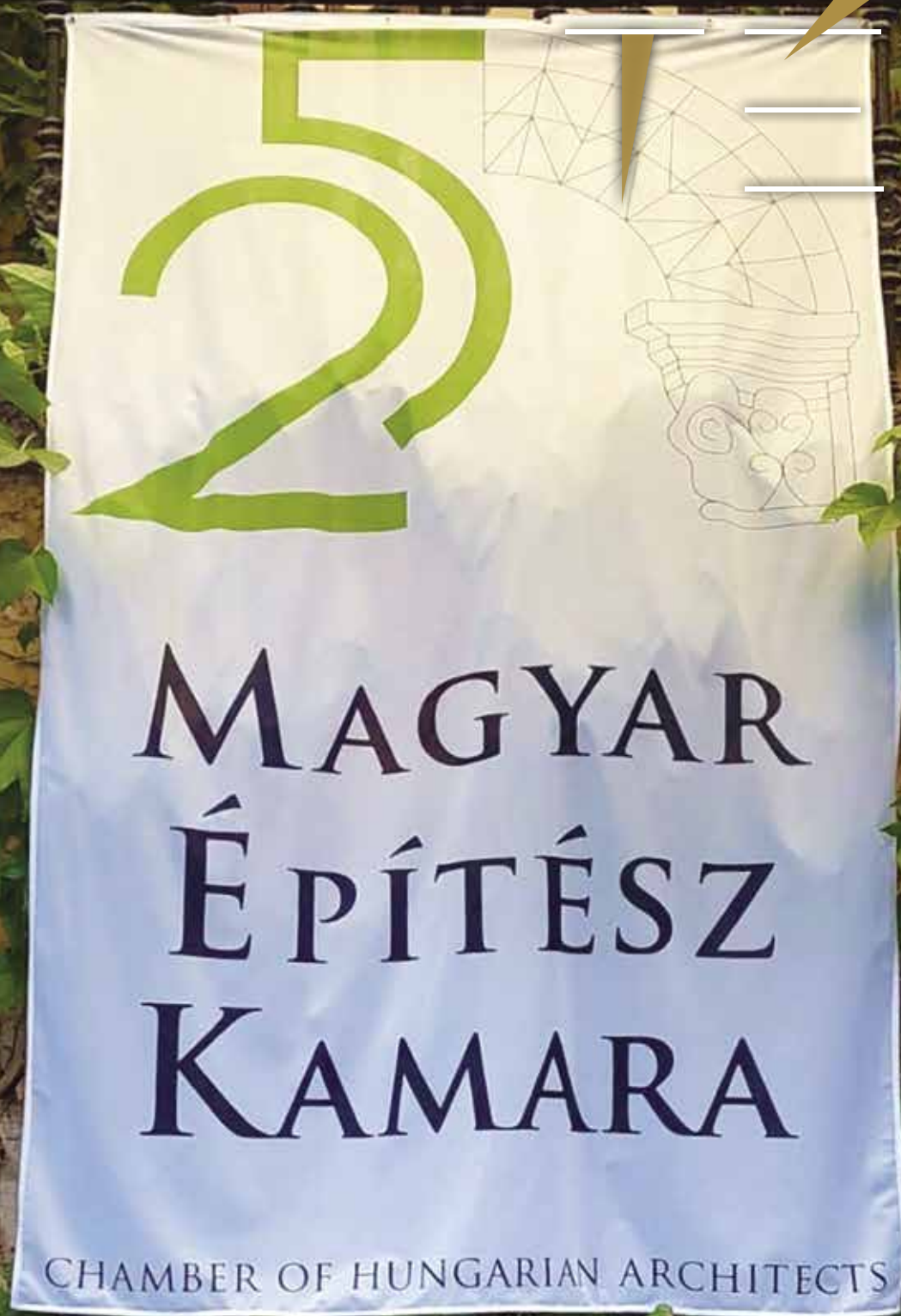

19. ÉVFOLYAM 4. SZÁM
2022. OKTÓBER 7.

VASI ÉPÍTÉS

TISZTÚJÍTÓ TAGGYŰLÉS: ÚJ ELNÖK A KAMARA ÉLÉN

Gombás Mónika

Szeptember 29-én a Thököly utcai székhelyen megtartotta tisztújító taggyűlését a Vas Megyei Építész Kamara. Ábrahám Ferenc húsz év után köszönt le: az új kamarai elnök a következő négyéves ciklusra Takács András. Aelnök Mátisné Grubánovits Andrea, elnökségi tag pozícióra Gácsi Józsefet, Pintér Gábort, Pirocska Lászlót választották meg a szavazók.

A törvény által előírt keretek között zajlott le a tisztújítás. Az előzetesen kiírt program alapján az elnöki megnyitó és a határozatképesség megállapítása után a jelenlévők megválasztották a jegyzőkönyvvezetőt, a jegyzőkönyv-hitelesítőket, a Szavazatszámoló Bizottság tagjait, illetve a levezető elnököt.

Ábrahám Ferenc nemcsak az elmúlt négyéves periódust értékelte, hanem az azt megelőző éveket, csaknem húsz évről szólt. Beszédében hangsúlyozta: - Az építész társadalomnak össze kell fognia, csakis úgy lehetünk eredményesek, hatékonyak, ha együttműködünk, főleg, a mai világban, amikor a jogalkotói munkából egyre inkább kiszorulnak a szakemberek.

Megköszönte a két évtizedes közös munkát, kiemelte, hogy nem ér véget közreműködése a megyei építészekért: a jövőben a Magyar Építész Kamara Felügyelő Bizottságának elnökeként képviseli a vasi kollégákat. A továbbiakban is részt vesz a Vas Megyei Építész Kamara lapjának szerkesztőbizottságában, írásaival, ötleteivel segíti az újságkészítést.

A folytatásban a napirend szerint a kamarai tagok határoztak a tisztségviselők megbízásának időtartamáról, a küldöttválasztás szabályairól, meghallgatták Ábrahám Ferenc beszámolóját. Ezután Mangliár László, a Felügyelő Bizottság, majd Babos Edit, az Etikai-fegyelmi Bizottság elnökei értékelték az elmúlt négyéves időszakot, majd a Választási Jelölő Bizottság elnöke tájékoztatott. A taggyűlés résztvevői elfogadták a Szavazatszámoló Bizottság elnökének előterjesztését a tisztújítás lefolytatásáról, végül

- az esemény legfontosabb pontjaként - szavaztak a tisztségekről. A résztvevők a szünetben megnézhették azt a Vas Megyei Építész Kamaráról szóló rövidfilmet, amely a Magyar Építész Ka-

mara fennállásának 25. évfordulójára, a szeptember 23-i ünnepségre készült. A 2022-es tisztújítás - az előzőekhez hasonlóan - svédasztalos büfé melletti kötetlen beszélgetéssel zárult.

Az Elnökség:

Takács András (elnök)
Mátisné Grubánovits Andrea (alelnök)
Gácsi József
Pintér Gábor
Pirocska László

A Felügyelő Bizottság tagjai:

Csóka Csaba (elnök)
Mangliár László
Stubán Margit
Béry Eszter (póttag)
Tóth Krisztián (póttag)

Az Etikai-fegyelmi Bizottság tagjai:

Babos Edit (elnök)
Iszak Eszter
Joó László
Kiss Albert
Litkei Tamás
Ráplai Pál
Stefanics Luca
Jakab András (póttag)
Karáth Péter (póttag)

SZEPTEMBERFESZT - 25 ÉVES A MÉK

Takács András

Az Építészek Házában került sor szeptember 23-án a 25 éves Magyar Építész Kamara születésnapjára. Az egésznapos eseményen 2-2 továbbképzési pontot lehetett szerezni. Az ingyenes programokra előzetesen kellett regisztrálni.

A programokról és a jelentkezési lehetőségről kamaránk honlapja - vmek.hu - beszámolt, titkárságunk mindenkit elektronikus levélben is értesített. Sajnálhatja az, aki megtehetné volna, de mégsem jött el.

A rendezvény főszervezője a Magyar Építész Kamara elnökhelyettese, és a Győr-Ménfőcsanak Megyei Építész Kamara elnöke, Tutervai Máttyás volt, Kovács Zsófia főtitkár és Dér Andrea irodavezető aktív támogatásával.

A SzeptemberFesztől először a nyár elején lehetett értesülni egy felhívás alapján, a rendezők kérték, hogy a kamarai tagok küldjenek magukról egy rájuk jellemző fotót, hogy egy nagy fényképfalat lehessen belőle kialakítani. Akkor még nem tudhattuk, de ez lett a rendezvény legnehezebben összeállítható része a kamarai tagok érdeklődése miatt. Emellett a kamarától egy kisfilm készítését is kérték, amely a területi kamara 25 éves életét bemutatja. A kisfilmet kamaránk elkészítette, és a MÉK rendelkezésére bocsátotta. (Azóta a filmet a tisztújító taggyűlésünkön is levetítették, elérhető lesz a honlapon is.)

A programok felsorolása helyett - ezt el lehetett

olvasni a különböző internetes honlapokon - személyes beszámoló következik a rendezvényről. A 9 órakor kezdődő programokra nem is akartam pontosan érkezni, mert úgysem lesz ott senki, de mivel a kezdő előadás érdekelt, mégis felkeltem időben. Nagy meglepetésemre a Kós Károly terem tele volt, és ez az egész nap folyamán így maradt. Nemcsak budapesti és Pest megyei építészek jöttek, az ország minden részéből érkeztek vendégek. Vas megyét heten képviseltük. Szerencsére a szervezők mindenre gondoltak. A gyönyörű udvarban kihangosítón keresztül lehetett hallgatni az előadásokat, aki nézni is szeretne volna azt az épületben, kivetítőn is megtehetette. Közben az udvaron mindenféle finomságokat szolgáltak fel. Az időjárással is szerencsések voltunk. A reggeli csípős hideg után napsütéses idő kerekedett, és a magas épületek között néha még a nap is benézett, hogy mi történik az udvarban. Az előadások között olyan kamarai tagjaink mutatkoztak be, akik más művészi ágakat is tehetséggel üznek. Volt az épületben szobor és festménykiállítás, a kamarák videóit végtelenítve vetítették az előcsarnokban. Akik

éppen nem az előadásokat figyelték, azok beszélgettek, ehettek, ihattak. Egész nap pörögtek az előadások, és pörögtek a részt vevő építészek is. Gyakorlatilag a nap végére már mindenki ismert mindenkit, mosolyogtak egymásra az emberek.

A beszélgetések közül én leginkább Balogh Balázsról és Lánszki Regőre voltam kíváncsi. Balázs rajztanárom volt, azóta sokszor nem találkoztam vele, de hanghordozásáról és testbeszédéről már messziről fel lehetett ismerni. Lánszki Regőre azért voltam kíváncsi mert még nem ismertem, és mint építészeti államtitkár, valamint országos főépítész a következő években várhatóan nagy befolyással lesz a munkánkra, illetve az életünkre. Köszönettel tartozunk a MÉK szervezőinek, különösen a főszervező Tutervai Máttyásnak, hogy ilyen jóhangulatú napot ajándékoztak nekünk.

Takács András Ábrahám Ferenc

Az őszi országos küldöttgyűlésre történő felkészülés jegyében hívta össze a MÉK elnöksége a Területi Elnökök Testületének ülését. A találkozót az Építészek Házának Kós Károly termében, az Ötpecsirta utcában rendezték szeptember 22-én.

A találkozón a húsz területi kamara elnöke és titkára a MÉK elnökségével együtt beszélte át a küldöttgyűlés témáit, hiszen a küldöttgyűlésre csak olyan anyagot lehet napirendre tűzni, amelyet a testület már megvitatott.

A 10 órai kezdés után bemutatkozott a Budapesti Építész Kamara új vezetősége. A BÉK-ben időközi választást kellett kiírni, mivel a teljes régi vezetőség lemondott. Az új elnök, Eltér István ismertette a megválasztott vezetőséget, beszélt az átadás-átvétel nehézségeiről.

Első napirendi pontként Bachmann Bálint, a Budapesti Metropolitan Egyetem rektora, egyetemi tanár tartott ismertetőt a BIM (Building Information Modelling) rendszer felsőoktatásban történő oktatásáról. Ismertette, hogy milyen lehetőségek vannak különböző egyetemeken, nappali tagozatokon elsajátítani ezt a tudást, milyen lehetőségek vannak szakmérnöki képzésben részt venni. Mivel

A TERÜLETI ELNÖKÖK TESTÜLETÉNEK ÜLÉSE

egyre inkább teret nyer a tervezésben a BIM alapú munkafolyamat, ezért a kamarai oktatásban történő megjelenése is fontos lehetőség.

Második, de talán a legfontosabb napirendi pontként Szalay Tihamér, a MÉK alelnöke ismertette a MÉK 2023. évi tervezett költségvetését. Tihamér a rá jellemző alapossgal állította össze a költségvetést, amelyet minden jelenlévő területi elnök véleményezett. A vitában nyilvánvalóvá vált, hogy a jelenlegi rezsiköltségek és az infláció az országos

kamara és a területi kamarák működésére is jelentős hatást gyakorol.

Makovényi Ferenc „változások a MÉK szakmai Továbbképzési Szabályzatában” címmel mutatta be azt a módosítási koncepciót, amelyet a kamarához ebben a témakörben érkezett kérések, visszajelzések figyelembe vételével állítottak össze. Az ülésen elhangzott javaslatokat is beépítve dolgoznak tovább a koncepción.

„Aktualitások, elmélkedés a szakmagyakorlásról” címmel, Hajnóczy Péter tájékoztatót a minisztériumokkal történt egyeztetésekről. A „Beruházási folyamatok rendszere” című anyagot, a kiviteli tervekről és a tervellenőrzésekről készült kamarai koncepciót a kamara eljuttatta Lánszki Regő építészeti államtitkárhoz a „beruházási” törvény kidolgozásához. Az „építési” kerettörvény szakmai vitája még nem kezdődött el, ez októberre várható. A 266/2013. (VII.11.) Korm. rendelet építész kamarai, működéshez szükséges módosító javaslatai éppen aznap délután kerültek egyeztetésre. Ezek a „műemlékes” jogsultságokkal, a vizsgával és a hatásköri kérdésekkel függenek össze.

A SZENTGOTTHÁRDI KASZAGYÁR

1. RÉSZ)

Kiss Albert

VAN egy nagy lepusztult, jelentős múlttra visszatekintő ipari terület Szentgotthárd központjában, a Rába és a Lapincs ölelésében - az egykori kaszagyár. Története még 1901-1902-ben kezdődött, és csaknem száz év elteltével, 2001-ben ért véget. Egy évszázadot azonban nem lehet kitörölni egy város történetéből. Bő húsz év szunyókálás után a kaszagyár területe kezd ébredni Csipkerózsika álmából.

De ne szaladjunk előre, és egyelőre még vissza sem az időben! Az ipari terület 2021-ben kormányzati döntéssel és támogatással önkormányzati tulajdonba került. A kármentesítés, lomtalanítás első ütemű munkái nyáron elkezdődhettek. Az állapot és az épület felméréseiben oroszlnrészt vállalt Kiss Gábor kollégánk, Szentgotthárd főépítésze. Több ezer fotójából mutatunk be most néhányat. A következő részben áttekintjük a gyár történetét, majd a területhasznosítás lehetőségeiről lesz még szó.

VOLT NINCS, FENE BÁNJA...?

ELTÚNT MŰALKOTÁSOK

Balogh Péter

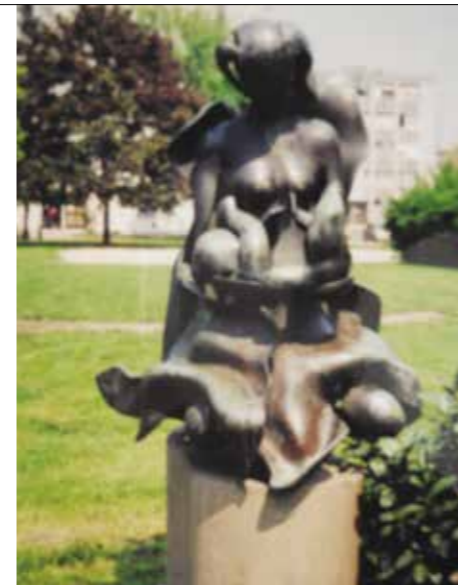

Benkő Ilona Savaria című mázas kerámia falplasztikája 1969-ből

Minden település kulturális arcképéhez, színvonalához hozzátartozik – sok más mellett -, hogy közterületein milyen képzőművészeti alkotások találhatók. Ezek történelmet, ízlést és szemléletet tükröznek, s jó esetben beépülnek polgárai tudatába. Sajnos ezen alkotások közül sok áldozatul esik – (háborút nem számítva) – a politikai változásoknak, a tudatlanságnak vagy a vandalizmusnak, s nemigen hiányolja őket senki, nem emelnek szót pótlásukért.

szobra (1974), amely méltán idézte fel az anya és óvoda szerepének gondolatát és összefüggését. A szobrot 2007. áprilisában egy éjszaka ismeretlenek lefűrészelték és nyoma veszett. Hiányzik valakinek? (A gránit posztamens ma is ott rejtőzik!) Hasonló sorsra jutott a Domus-bevásárlóközpont közepén működő, Kiss Sándor Munkácsy-díjas szobrászművész és Rónai Károly építész 1986-ban alkotott szökőkútja is. Az üde színfoltot képező kör alakú tálca vízén úszó tavirózsák bronz leveleit az 1990-es években ismeretlenek ellopták, a piros színű műanyag virágszirmot még idejében sikerült e sorok írójának megmenteni és az alkotóhoz visszajuttatni. Helyreállítani nem igyekeztek senki, elhanyagolt az egész környezet. Valamivel „szerencsésebb” a Középhegyi úton lévő, egykori Egészségügyi Gyermekközpont esete, amelynek bejáratánál állt Molnár Jenő „Orvos” című szobra (1966). Ezt nem lopták el, csak 2004-ben mikor a Johanneum Diakóniai Központ vette át a létesítményt, annak vezetője eltávolította, mert állítólag úgy

vélte „túl szocreal”. Persze nem volt az, s most valahol egy raktárban nyugszik, mint a tudatlanság áldozata. A Hunyadi úton az egykori Vasép munkásszállójának bejáratánál egy ülő szobor fogadta a belépőt, amelyet Hochholtzer Ernő készített műkőből 1963-ban. Ezt 2006-ban egy részeg társaság éjjel ledöntötte, darabjaira törtött, s nem lehetett megmenteni. Ugyancsak a vandalizmusnak esett áldozatul Z.Gács György: Zuhatag című fém plasztikája, amelyet a Brenner-villa mellett a Rádiusz Kisszövetkezet emelt a városnak 1989-ben. Ezt 2009. augusztusában csonkították meg rézlemezeinek eltulajdonításával. Azóta „csontvázként” árválkodik a Brenner-villával összhangban. Sajnos nem képeznek kivételt egyes épületek társzművészeti alkotásai sem. A Zanati út – Pálya út sarkán 1970-ben épült fel a XII.sz. Autójavító Vállalat székháza Heckenast János tervei alapján. Ennek a Zanati útra néző oldalán volt Z.Gács György – Nagy József üveg és fém plasztikája, utalva az autószerelésre. Az ún.

Anyja gyermekével

Janáky Viktor kerámiaoszlopa

rendszerelváltás környékén a privatizáció áldozataként eltűnt. Az egykori „Entzbruder Gimnázium (ma Paragvári Ált. Iskola) bejáratánál áll egy vakolt pillér, amelyen egykor Janáky Viktor üveg és pirogránit elemekből álló színes plasztikája (1974) volt látható, fogadva az érkezőket. Sajnos ezt 2000-ben a sok rongálás és sérülés miatt lebontották, restaurálásra vagy pótlásra nem került sor. Az épületet Tillai Ernő kétszeres Ybl-díjas építész tervezte 1963-ban. A Művelődési és Sportház ugyancsak szegényebb lett egy műalkotással. Ugyanis az emeleten egykor működött az ún. „művész-presszó”, helyet adva

A Domus egykori szökőkútja

Ülő munkás a Vasép egykori munkásszállója előtt

sok rendezvénynek. Ennek bejáratánál ékeskedett Benkő Ilona „Savaria” című mázas kerámia falplasztikája (1969). Ezt a 2015-ös felújításkor eltűntették, sorsa ismeretlen, mint ahogy az MMIK-ban az olvasóterem falára készült hatalmas, Magvető című pannóé is (1980) Barttha Lászlótól, vagy az egykori Isis szálló éttermét díszítő faintarzia (1968), amelyet Fekete György jeles iparművész alkotott, de ugyanitt volt Mukaros Lajos rézdomborítása is. Ennyi műalkotással lett szegényebb a város közönsége, lehet, hogy a napi rohanásban észre sem veszi, mindenesetre ezügyben szót nem emelt senki, tehát választott címünk igaz: volt nincs, fene bánja, ahogy a nóta is hangzik, csak itt nem a kánya viszi el, hanem mások!

Nagy József üveg és fém plasztikája autószerelés témájában

A megcsonkított Zuhatag című fém plasztika

Molnár Jenő Orvos című szobra 1966-ból

Z.Gács György rongálás előtti fém plasztikája az egykori Brenner-villa mellett

KÁROLYI ANTAL FŐÉPÍTÉS Z

EMLÉKTÁBLÁJA

Merklin Tímea

Emléktáblát avattak szeptember 8-án Károlyi Antal Ybl-díjas építész tiszteletére, akinek nevéhez fűződik sok más épület között a Művelődési és Sportház, amely 1963 óta tölt be meghatározó szerepet Szombathely és Vas megye életében.

Az emléktábla Tóth Magdolna szobrászművész alkotása

Károlyi Antal főépítész többfunkciós épületnek szánta, amely sport- és kulturális rendezvények lebonyolítására egyaránt alkalmas; ez a koncepció akkor új volt és szokatlan. Az emléktáblát a család állíttatta a sportház falán – a rendezvényen jelen voltak az építész gyermekei, Mária és István.

Prikazovits Ferenc előadóművésztől hallhatuk a Szózatot, amihez kapcsolódóan Károlyi Mária írta le gondolatait: miképpen vette rá az édesapja, hogy tanulja meg az iskolai évszámra, habár a nyolcéves kislány nehezen bírkózott meg a szöveggel. Mégis olyan hatásos volt a gyermeki előadás, hogy az édesapja úgy döntött, itthon marad, nem megy nyugatra, mint mérnök pályatársai közül sokan a világháború után, a polgári demokráciából diktatúrába forduló időkben.

Feiszt György levéltáros avatóbeszédében felidézte a csempeszkopácsi születésű Károlyi Antal életművét, olyan személyiségek közé sorolva őt, mint Békefi Antal, Kiss Gyula, Kuntár Lajos vagy Gál Ferusz József, akiket méltán mutatnak fel az utókor számára városunkban az emléktáblák.

Károlyi Antal a József Nádor Műszaki Egyetemen szerzett építészmérnöki diplomát. Györgyi Dénes és Wálder Gyula tervezőirodájában magas színvonalú falusi háztervei valósulhattak meg. 1939–1948 között tervezett jelentősebb munkái a budapesti Tímár utcai és a pécsi OTI-lakótelep valamint a szófiai Magyar Nagykövetség épületei voltak. Nevéhez fűződik a Vígsház újjáépítése. 1951-ben a Középület Tervező Vállalat, 1952-től a LAKÓTERV főépítészeként Komlón, Tatabányán, Várpalotán, Kazincbarcikán, majd Budapesten a Nagy

Lajos király úti lakótelepek tervezésében vett részt.

A levéltáros emlékeztetett: 1949-ben Szombathelyen, a második világháborús bombatámadás romjainak eltakarítása után, a város történelmi szerkezetének megtartását szem előtt tartva Károlyi Antal tervezte a Savaria tér épületeit. 1954-től ő irányította Szombathely városrekonstrukcióját. A Nyitra utcai Általános Iskola (1955), a megyei Szakorvosi Rendelőintézet (1964), a megyei pártszékház, a hangversenyteremhez illesztett zeneiskola (1975) is az ő nevéhez fűződik, amint a büki fürdő fejlesztésének első szakasza is. E munkáinak nagy része ma már műemlék jellegű és védeltséget élvez.

Feiszt György a méltatásában azt is elmondta, hogy Károlyi Antal egyik alapítója volt a Magyar Építőművészek Szövetségének, tagja az Építészeti Tanácsnak, tanára a Magyar Építőművészek Szövetsége mesteriskolájának. Az első között kapta meg az Ybl-díjat 1953-ban. Szombathely városépítészetéről Szentléleki Tihamérral közösen írt könyvet. 1969. december 7-én, 64 évesen hunyt el Budapesten. Sírja a Farkasréti-temetőben van. Szombathelyen a neves építész halálának második évfordulóján, érdemeinek elismeréseként a Joskar-Ola lakótelepen utcát neveztek el róla.

Az esemény végén László Győző alpolgármester és az építész fia, Károlyi István leplezték le

a sportház SZTK felőli oldalán a domborművet, amely Tóth Magdolna szobrászművész alkotása. Az avatás utáni ünnepélyes percekben a család kérésére Erkel Ferenc: Bánk bán című operájának leghíresebb áriája szolt Simándy József előadásában.

Feiszt György nyitotta meg az avatási ünnepséget

Dr. László Győző alpolgármester és az építész fia, Károlyi István

Szendrői Gábor

A 2022. májusi kormányalakítással új tárca jött létre, Lázár János vezetésével megalakult az Építési és Beruházási Minisztérium. A minisztériumban a parlamenti államtitkári, valamint a miniszterhelyettesi feladatokat Csepreghy Nándor, a közigazgatási államtitkári feladatokat Juhász Tünde, a beruházási államtitkári feladatokat Nagy Sándor Bálint, az építészeti államtitkári feladatokat pedig Lánszki Regő Balázs látja el. Az Építési és Beruházási Minisztérium feladat- és hatásköre kiterjed az állami beruházásokra, az építésgazdaságra, az építésügyi szabályozásra és az építéshatósági ügyekre, a településfejlesztésre és településrendezésre, a településkép védelmére és területrendezésre, valamint – kivételekkel – a kulturális örökség védelmére.

2022. szeptember 1-jén megalakult az Országos Építészeti Tervtanács Lánszki Regő építészeti államtitkár és országos főépítész elnökletével. Kibővült feladatkört lát el és kiemelt hangsúlyt fektet a magyar beruházások minőségének emelésére. A Magyar Közlöny 136. számában megjelent a 315/2022. (VIII. 16.) Korm. rendelet az egyes építésügyi, örökségvédelmi, vagyongazdálkodási és kormányzati igazgatási tárgyú kormányrendeletek módosításáról. A jövőben az Országos Építészeti Tervtanács véleményezi az állami magasépítési beruházások megvalósításáról szóló törvény szerinti állami magasépítési beruházások esetében

ÉPÍTÉSJOGI VÁLTOZÁSOK

az építészeti-műszaki dokumentációt, valamint az 5000 négyzetméter összes hasznos alapterületet meghaladó épület és az egy építési telken 1500 négyzetméter összes hasznos alapterületet meghaladó és legalább hat lakásból álló többlakásos, új építésű lakóépület építészeti-műszaki dokumentációját.

Az építetők további két év haladékosan kaptak a közel nulla energiaigény követelményének teljesítése alól. A jogszabály így 2024. június 30-ig teszi lehetővé az energetikai szempontból alacsonyabb követelményszint szerint megvalósult épületek használatba vételét.

TÉR ■ a Vas Megyei Építész Kamara lapja ■ Alapította: a Vas Megyei Építész Kamara ■ Alapítás éve: 2004 ■ Megjelenés: kéthavonta 250 példányban ■ Az újságban megjelenő adatok valóságartalmáért a kiadó nem vállal felelősséget. ■ Főszerkesztő: Gombás Mónika ■ A szerkesztőbizottság elnöke: Pintér Gábor, társelnöke: Tóthné Temesi Kinga ■ A szerkesztőbizottság tagjai: Ábrahám Ferenc, Balogh Péter, Czeiner Gábor, Kiss Albert, Szendrői Gábor, Takács András, Vincze Csaba ■ Arculattervezés: Yellow Design ■ Tördelés, nyomdai előkészítés: Dpix Kft. ■ Nyomdai munka: Yeloprint Kft. 9700 Szombathely, Géfin Gyula utca 11-13. ■ Ügyvezető igazgató: Dávid Péter ■ Terjesztés: Vas Megyei Építész ■ Címlapon: 25 éves a Magyar Építész Kamara (Fotó: MÉK) ■ Hátsó borító: Janáky Viktor színes plasztikája 1974. (Fotó: Balogh Péter)

